**ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA**

Lietas Nr.A420208120
Lietas arhīva Nr.AA43-0347-21/13
ECLI:LV:ADAT:2021:0324.A420208120.6.S

**SPRIEDUMS**
**Latvijas tautas vārdā**

Rīgā 2021.gada 24.martā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Sanita Kanenberga,
tiesneses Inga Juhņeviča-Knoka un Indra Meldere

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru /pers. A/ tiktu piešķirta izdienas pensija, sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2020.gada 19.oktobra spriedumu.

**Aprakstošā daļa**

[1] Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – aģentūra) Rīgas pilsētas Zemgales nodaļa, izskatot pieteicēja /pers. A/ iesniegumu, 2020.gada 1.aprīlī pieņēma lēmumu Nr.20/817768 (turpmāk – sākotnējais lēmums), ar kuru atteica pieteicējam piešķirt izdienas pensiju, jo pieteicējs uz atvaļināšanas no dienesta dienu – 2019.gada 28.jūniju – nav sasniedzis likuma „Par izdienas pensijām Iekšlietu ministrijas sistēmas darbiniekiem ar speciālajām dienesta pakāpēm" (turpmāk – Izdienas pensiju likums) 2.panta pirmās daļas 1.punktā noteikto nepieciešamo vecumu – 50 gadi.

Nepiekrītot sākotnējam lēmumam, pieteicējs to apstrīdēja.

[2] Ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras 2020.gada 28.maija lēmumu Nr.20/1212199 (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) sākotnējais lēmums atstāts negrozīts, pamatojoties uz turpmāk minēto.

[2.1] Lai arī pieteicējs atvaļināts no dienesta vienu dienu pirms sasniedzis 50 gadu vecumu, atvaļināšanas iemesls (piemērojot disciplinārsodu – atvaļināšana no dienesta) liecina par neatliekamu iemeslu, kura dēļ palikšana dienestā ir nepieļaujama. Pretējā gadījumā pieteicēja darba devējam nebūtu bijis pamata pieņemt lēmumu par sliktu pieteicējam, tas ir, atvaļināt pieteicēju no dienesta. Tādējādi nav izšķirošas nozīmes pieteicēja apsvērumiem par cilvēka vecuma precīzu noteikšanas metodiku. Turklāt pieteicējam, nepiekrītot atvaļināšanas datumam un iemeslam, bija tiesības likumā noteiktajā kārtībā iebilst pret to. Nosakot tiesības uz izdienas pensiju, aģentūrai nav pamata veikt apsvērumus par personas atbrīvošanas datumu un iemeslu.

[2.2] Tā kā atbilstoši tiesību normām sākotnējais lēmums ir obligātais administratīvais akts, lietderības apsvērumi tajā nebija jānorāda. Sākotnējā lēmumā ir norādītas tiesību normas, uz kuru pamata tas izdots. Tā kā normatīvie akti precīzi nosaka tiesību uz izdienas pensiju rašanās brīdi un šāda tiesību normu piemērošana sakrīt ar izveidojušos judikatūru, pieteicēja viedokļa noskaidrošana pirms sākotnējā lēmuma pieņemšanas negrozītu pieņemtā lēmuma būtību.

[3] Pieteicējs vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru viņam tiktu piešķirta izdienas pensija.

Pieteikumā norādīti turpmākie apsvērumi.

[3.1] Lietā ir strīds, vai attiecībā uz pieteicēju ir izpildījies Izdienas pensiju likuma 2.panta pirmās daļas 1.punktā minētais vecuma kritērijs. Tā kā normatīvie akti neregulē cilvēka vecuma precīzu noteikšanas metodiku, svarīgi ir vērtēt šos jautājumus no matemātiskā viedokļa, kā arī no loģikas un lietas būtības.

Starp 1969.gada 29.jūniju, kad pieteicējs ir dzimis, un 2019.gada 28.jūniju, kad pieteicējs tika atvaļināts no dienesta, ir 18 261 diena, kuru pārrēķinot uz gadiem (pieņemot vidējo gada dienu skaitu), tiek iegūti 50,03 gadi. Tāpat 2019.gada 28.jūnijs bija diena, kurā pieteicējs nodzīvoja dienu, kas noslēdz 50 gadu posmu, proti, 50 gadu vecums tiek sasniegts pēdējā nodzīvotu 50 gadu dienā. Šī diena bija darba diena – piektdiena. Attiecīgi 2019.gada 28.jūnijā pieteicējs bija

nostrādājis maksimāli iespējamo darba dienu skaitu, kādu var nostrādāt līdz 50 gadu vecumam, tādēļ nevarēja atvaļināties vēlāk kā 2019.gada 28.jūnijā.

Izdienas pensiju likums un Ministru kabineta 2010.gada 21.decembra noteikumi Nr.1157 „Kārtība, kādā Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes darbiniekiem ar speciālajām dienesta pakāpēm aprēķina, piešķir un izmaksā izdienas pensijas" (turpmāk – noteikumi Nr.1157) neregulē rīcību situācijā, kad 50 gadu vecums iestājas brīvdienā, bet tas nevar būt par pamatu piemērot šo regulējumu par sliktu pieteicējam. Turklāt nodarbinātības attiecībās termiņš, kas ir labvēlīgs nodarbinātajam, ja tas iestājas svētku vai atpūtas dienā, iestājas pirms attiecīgās dienas (Darba likuma 69.panta trešā daļa). Tādējādi arī šajā gadījumā pēc analoģijas ar Darba likuma 69.panta trešo daļu termiņa iestāšanās brīdis ir nosakāms par labu nodarbinātajai personai.

[3.2] Atbilstoši Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas likuma (turpmāk – Dienesta gaitas likums) 46. un 47.pantam pieteicējs pat nevarētu nostrādāt ilgāk. Proti, pieteicējam jebkurā gadījumā bija jābūt atvaļinātam, lai neatgrieztos darbā nākamajā dienā pēc brīvdienām, jo dienesta turpināšanu nepieļauj minētā likuma 46.panta pirmā daļa. Tādējādi pieteicējs ir atvaļinājies no dienesta, nevis sasniedzot 50 gadu vecumu, bet gan tieši līdz ar 50 gadu vecuma sasniegšanu.

[3.3] Aģentūra pārsūdzētajā lēmumā nepamatoti atsaukusies uz pieteicēja atvaļināšanas iemeslu. Normatīvie akti neparedz šī apstākļa vērtēšanu, izlemjot jautājumu par izdienas pensijas piešķiršanu.

[3.4] Atbilstoši izdienas pensiju mērķim un būtībai, it īpaši gadījumā, kad persona lielu dzīves daļu ir kalpojusi sabiedrības un drošības interesēs, izdienas pensijas piešķiršana nebūtu saistāma ar personas vecumu atvaļināšanas brīdī, bet gan ar vispārīgi noteikta vecuma un izdienas stāža sasniegšanu. Nekorekta ir šobrīd pastāvošā pieeja, kad Izdienas pensiju likuma 2.panta pirmās daļas 1.punkts tiek tulkots tādā veidā, ka 50 gadu vecums jāsasniedz esot dienestā. Ievērojot, ka darbinieks tāpat ir pārcietis sociālo bīstamību dienesta laikā un ietekmējis savas profesionālās iemaņas, izdienas pensija varētu tikt piešķirta arī dienestā neesošām personām, kuras atbilst kritērijiem.

[3.5] Aģentūra ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 62.pantu, jo pirms pieteicējam nelabvēlīgā lēmuma pieņemšanas nav uzklausījusi pieteicēja viedokli. Papildus aģentūra ir pārkāpusi vairākus administratīvā procesa principus – privātpersonas tiesību ievērošanas principu (šis princips vispār nav ņemts vērā), tiesību normu saprātīgas piemērošanas principu (nav vērtēts, vai rezultāts pieteicēja gadījumā ir pats taisnīgākais un lietderīgākais), demokrātiskās iekārtas principu (nav izdarīti nekādi apsvērumi par to, kā ar pieņemto lēmumu ir tikušas aizsargātas citu personu tiesības, valsts iekārta un drošība) un samērīguma principu (šis princips vispār nav vērtēts).

[4] Aģentūra paskaidrojumā Administratīvajai rajona tiesai pieteikumu neatzīst un lūdz noraidīt, atsaucoties uz pārsūdzētajā lēmumā minēto. Papildus norāda turpmāk minēto.

[4.1] Tiesu praksē ir atzīts, ka tiesības uz izdienas pensiju personai rodas brīdī, kad tā tiek atvaļināta no dienesta, tāpēc tieši šajā brīdī ir jābūt izpildītiem arī visiem priekšnoteikumiem izdienas pensijas piešķiršanai.

[4.2] Cilvēka gadi mainās viņa dzimšanas dienā, kas ir loģisks veids kā noteikt vecumu gados. Pieteicēja dzimšanas diena ir 29.jūnijā, līdz ar to 50 gadu vecums pieteicējam iestājās 2019.gada 29.jūnijā.

[4.3] Gadījumā, ja pieteicēja atvaļināšanas iemesls nebūtu disciplinārsods, tad atvaļināšanas datums būtu nosakāms atbilstoši Darba likuma 16.panta piektajai daļai (nevis atbilstoši Darba likuma 69.panta trešajai daļai), kurā noteikts, ja termiņš izbeidzas nedēļas atpūtas dienā vai svētku dienā, par termiņa pēdējo dienu atzīstama nākamā darbdiena. Atbrīvošanas datums ir pieteicēja un viņa darba devēja kompetence, līdz ar to aģentūrai nav tiesiska pamata pieteicēja atvaļināšanas datumu vērtēt citādi.

[4.4] Pieteicēja norādes par administratīvā procesa principu neievērošanu ir vispārīgas. Aģentūra darbojas normatīvajos aktos noteikto pilnvaru ietvaros. Privātpersonu tiesību ievērošanas princips negarantē privātpersonai labvēlīgu un vēlamu iznākumu ikvienā tiesiskajā strīdā vai jautājumā, bet paredz vienīgi ar tiesību normām aizsargātu privātpersonu tiesību un interešu aizsardzības veicināšanu.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas 2020.gada 19.oktobra spriedumu pieteikums noraidīts, pamatojoties uz turpmāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Lietā ir strīds par to, vai pieteicējam ir tiesības uz izdienas pensiju.

Iekšlietu ministrijas sistēmas darbinieku ar speciālajām dienesta pakāpēm (turpmāk – darbinieki) izdienas pensiju piešķiršanu regulē Izdienas pensiju likums, kura mērķis ir nodrošināt darbinieku tiesības uz izdienas pensiju un noteikt tās piešķiršanas, aprēķināšanas un izmaksas kārtību.

Senāts savā judikatūrā ir norādījis, ka izdienas pensijas ir pensijas, ko piešķir personām, kuras strādā atsevišķās profesijās, kurās darbs ir saistīts ar sociālo bīstamību vai pēc noteikta laika nostrādāšanas ar profesionālo iemaņu zudumu. Līdz ar to izdienas pensiju mērķis ir, atbrīvojot personas no nepieciešamības turpināt minētos darbus, kompensēt iespējami lielākā apmērā personas zaudētos darba ienākumus sakarā ar konkrētās nodarbinātības izbeigšanu (*Senāta 2006.gada 9.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-249/2006 (A42171205) 9.2.3.punkts*).

Atbilstoši Izdienas pensiju likuma 2.pantam tiesības uz izdienas pensiju ir saistītas ar noteikta ilguma izdienas stāža esību, kā arī noteikta vecuma sasniegšanu vai veselības stāvokli, vai citiem apstākļiem, piemēram, darbinieku skaita samazināšanu. Proti, minētā likuma 2.panta pirmās daļas 1.punkts noteic, ka tiesības uz izdienas pensiju ir darbiniekiem, kuru izdienas stāžs saskaņā ar šā likuma 3.pantu ir ne mazāks par 20 gadiem un kuri sasnieguši 50 gadu vecumu.

Tātad atbilstoši minētajai tiesību normai tiesības uz izdienas pensiju ir darbiniekam, attiecībā uz kuru ir iestājušies visi

tiesību normā paredzētie priekšnoteikumi (noteikta vecuma sasniegšana – 50 gadi – un izdienas stāžs – ne mazāks par 20 gadiem). Turklāt minētie priekšnoteikumi ir kumulatīvi.

[5.2] Lietā nav strīda par pieteicēja izdienas stāža ilgumu, kas ir konstatēts sākotnējā lēmumā – 31 gads 3 mēneši un 26 dienas. Strīda neesību šajā jautājumā procesa dalībnieki apliecināja arī tiesas sēdē.

Līdz ar to konstatējams, ka attiecībā uz pieteicēju ir izpildījies Izdienas pensiju likuma 2.panta pirmās daļas 1.punktā izvirzītais priekšnoteikums par izdienas stāža ilgumu (ne mazāk par 20 gadiem). Tomēr lietā ir strīds, vai attiecībā uz pieteicēju ir izpildījies otrs minētajā tiesību normā izvirzītais priekšnoteikums par noteikta vecuma sasniegšanu.

Attiecībā uz Izdienas pensiju likuma 2.panta pirmās daļas 3.punktu, kur ietverts identisks priekšnoteikums par 50 gadu vecuma sasniegšanu izdienas pensijas piešķiršanai, Senāts ir norādījis, ka, lai pretendētu uz izdienas pensiju, personai ir jābūt dienestā Iekšlietu ministrijas sistēmā brīdī, kad izpildās priekšnoteikumi izdienas pensijas piešķiršanai (*Senāta 2019.gada 18.decembra sprieduma lietā Nr.SKA-969/2019 (A420212717) 8.punkts*). Līdz ar to minētā atziņa ir piemērojama arī izskatāmajā lietā. Proti, 50 gadu vecumam ir jābūt sasniegtam atvaļināšanas dienā no dienesta Iekšlietu ministrijas sistēmā, nevis turpmākajā laikā.

Līdzīgi arī attiecībā uz militārpersonām Senāts ir secinājis, ka tiesības uz izdienas pensiju militārpersonai rodas tieši brīdī, kad tā tiek atvaļināta no dienesta. Tā kā tiesības uz izdienas pensiju militārpersonai rodas brīdī, kad tā tiek atvaļināta no dienesta, tad tieši šajā brīdī ir jābūt izpildītiem arī visiem priekšnoteikumiem izdienas pensijas piešķiršanai (*Senāta 2020.gada 26.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-110/2020 (A420157416) 6.punkts*).

Ņemot vērā norādīto, lietā ir noskaidrojams, vai atvaļināšanas brīdī pieteicējs bija sasniedzis 50 gadu vecumu.

[5.3] Saskaņā ar Valsts policijas 2019.gada 1.jūlija izziņu Nr.20/42-1136-IP (*lietas 31.lapa*) pieteicējs ar 2019.gada 28.jūniju (pēdējā darba diena) atvaļināts no dienesta, piemērojot disciplinārsodu – atvaļināšana no dienesta (Valsts policijas 2019.gada 21.jūnija lēmums Nr.210).

Kā izriet no lietas materiāliem, pieteicējs ir dzimis 1969.gada 29.jūnijā. Vispārzināms ir tas, ka personas vecums mainās tieši dzimšanas dienā. Proti, personas vecums tiek noteikts, ņemot vērā dzimšanas datumu, nevis pārrēķinot personas nodzīvotās dienas gados, balstoties uz vidējo dienu skaitu gadā, kā to ir aprēķinājis pieteicējs. Tāpat vecuma noteikšanas normatīvā regulējuma neesība, uz ko atsaucies pieteicējs, nav šķērslis pieteicēja vecuma noteikšanai. Vienlaikus tas arī nav iemesls pieteicēja vecuma noteikšanai izmantot citādus principus, uzskatot, ka pieteicējs 50 gadu vecumu ir sasniedzis jau pirms savas 50.dzimšanas dienas.

Personas vecums nav tikai skaitlis, bet noteikta vecuma sasniegšana ir pamats personas subjektīvo publisko tiesību loka izmaiņām, piemēram, rīcībspēju, tiesības vēlēt, tiesības uz vecuma pensiju persona iegūst tikai ar noteikta vecuma sasniegšanu. Ja pieļautu, ka persona vai iestāde varētu „pārrēķināt" vecumu, tad visi tie normatīvi noteiktie pienākumi un tiesības, kuru rašanās ir saistīta ar noteikta vecuma sasniegšanu, faktiski kļūtu neīstenojami.

Šādos apstākļos nerodas šaubas, ka pieteicējs 50 gadu vecumu sasniedza 2019.gada 29.jūnijā, kas ir nākamā diena pēc pieteicēja atvaļināšanas no dienesta, nevis pēdējā 50 nodzīvotu gadu dienā (2019.gada 28.jūnijā).

Tā kā pieteicējs atvaļināšanas no dienesta brīdī – 2019.gada 28.jūnijā – nebija sasniedzis 50 gadu vecumu, viņam nebija tiesību uz šāda veida izdienas pensiju, jo viņš neatbilda vecuma (50 gadi) kritērijam.

[5.4] Pieteicējs uzskata, ka līdzšinējā tiesu prakse, saskaņā ar kuru tiesības uz izdienas pensiju tiek saistītas ar personas vecumu atvaļināšanas brīdī, nav pareiza.

Pretēji pieteicēja viedoklim nav saskatāms pamats atkāpties no šajā spriedumā minētās Senāta judikatūras. Likumdevējs izdienas pensiju jautājumā ir izšķīries tiesības uz minēto pensiju saistīt ne tikai ar darbinieka izdienas stāžu un tā ilgumu, bet arī ar noteikta vecuma sasniegšanu, kad tiek pieņemts, ka darba sociālās bīstamības ietekme un profesionālo iemaņu zudums ir tik būtisks, ka ar 50 gadu sasniegšanu personas vispārīgi ir atbrīvojamas no nepieciešamības turpināt minētos darbus un tām ir kompensējami zaudētie darba ienākumi sakarā ar attiecīgās nodarbinātības izbeigšanu.

Līdzīgi, kā ir uzskatījusi Administratīvā apgabaltiesa spriedumā lietā Nr.A420496611, arī izskatāmajā lietā Izdienas pensiju likuma tiesību normas paplašināta interpretācija nebūtu pieļaujama, it īpaši ņemot vērā, ka Izdienas pensiju likumā noteiktā kārtība, ka darbiniekiem ir tiesības uz izdienas pensijas saņemšanu 50 gadu vecumā, ir vērtējama kā izņēmums iepretim vispārējai kārtībai, kas paredz pensionēšanās vecumu 65 gadi un atšķirīgu pensijas aprēķināšanas kārtību. Turklāt papildu sociālo tiesību piešķiršana ir saistīta ar valsts budžeta izmaksām, proti, tā prasa ne tikai atsevišķu tiesisko aspektu, bet arī valsts finansiālo iespēju novērtējumu vienotajā izdienas pensiju sistēmā. Tiesai nav piešķirta kompetence izvērtēt visus šos aspektus, līdz ar to nav pieļaujams paplašināt to personu loku, kuriem būtu jāpiešķir izdienas pensija (*Administratīvās apgabaltiesas 2018.gada 6.novembra sprieduma lietā Nr.A420212717 12.punkts*).

[5.5] Pieteicējs norāda, ka 2019.gada 28.jūnijā bija nostrādājis maksimāli iespējamo dienu skaitu, kādu var nostrādāt līdz 50 gadu vecuma sasniegšanai, tādēļ nevarēja atvaļināties vēlāk kā minētajā datumā.

Piemērojot Izdienas pensiju likuma 2.panta pirmās daļas 1.punktu, nav būtisks nostrādāto dienu skaits, kā arī tas, vai pēdējā diena dienestā bija darbdiena vai brīvdiena, bet gan tas, vai persona atvaļināšanas brīdī bija sasniegusi 50 gadu vecumu, kas izskatāmajā lietā nav konstatējams. Turklāt konkrētajā lietā nav pamata apspriest to, vai pieteicējs varēja atvaļināties pēc 2019.gada 28.jūnija, jo lietā ir nodibināts fakts, ka atvaļināšana no dienesta ir notikusi tieši minētajā datumā. Vienlaikus 50 gadu vecuma sasniegšana ne vienmēr ir šķērslis dienesta turpināšanai, jo atbilstoši Dienesta gaitas likuma 46.panta otrajai daļai dienesta laiks var tikt pagarināts. Tādēļ nav pamatota pieteicēja atsaukšanās uz Dienesta gaitas likuma 46.panta pirmo daļu un 47.pantu kā pamatojumu tam, ka pieteicējs nemaz nebūtu varējis strādāt ilgāk.

Nav pamatota arī pieteicēja atsaukšanās uz Darba likuma 69.panta trešo daļu, jo minētā norma regulē termiņa aprēķināšanu kontekstā ar darba samaksas izmaksu, nevis darba tiesisko attiecību izbeigšanu. Līdz ar to minētā tiesību

norma nav piemērojama šajā lietā.

Izskatāmajā lietā pieteicējs ir atvaļināts no dienesta darbdienā, nevis brīvdienā. 2019.gada 28.jūnijs arī bija pēdējā diena, kad pieteicējs pildīja savus dienesta pienākumus. Pieteicējam tie nebija jāpilda pēc minētā datuma, tādēļ nav arī pamata uzskatīt, ka tiesību normas ir iztulkotas par sliktu pieteicējam.

[5.6] Izskatāmās lietas ietvaros nav pamata pārvērtēt atvaļināšanas no dienesta datumu. No tiesas sēdē pieteicēja sniegtajiem paskaidrojumiem, kā arī no Tiesu informācijas sistēmas datiem izriet, ka strīds par pieteicēja atvaļināšanas tiesiskumu tiek risināts administratīvajā lietā Nr.A420286109, kura ir izskatīta administratīvajā tiesā pirmajā instancē – ar Administratīvās rajona tiesas 2020.gada 21.septembra spriedumu pieteicēja pieteikums par Iekšlietu ministrijas 2019.gada 4.oktobra lēmuma atcelšanu Nr.1-66/157 ir noraidīts. Minētais spriedums vēl nav stājies spēkā. Līdz ar to atvaļināšanas datums nav izskatāmās lietas priekšmets.

Arī aģentūras kompetencē nav darbinieka atvaļināšanas iemesla un datuma pārvērtēšana. Saskaņā ar noteikumu Nr.1157 4.punktu pēc izdienas pensijas pieprasījuma un dokumentu par izdienas pensijas piešķiršanu saņemšanas aģentūra pieprasa nepieciešamo informāciju par pensijas pieprasītāja izdienas periodiem un darba samaksu no Iekšlietu ministrijas sistēmas iestādes, no kuras izdienas pensijas pieprasītājs atvaļināts no dienesta. Savukārt noteikumu Nr.1157 5.2.apakšpunkts noteic, ka Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāde, no kuras izdienas pensijas pieprasītājs atvaļināts no dienesta, 10 darbdienu laikā pēc informācijas pieprasījuma saņemšanas sagatavo un nosūta aģentūrai izziņu par izdienas pensijas pieprasītāja atvaļināšanu no dienesta Iekšlietu ministrijas sistēmas iestādē un darba samaksu (2.pielikums).

Ņemot vērā minēto, aģentūra jautājumu par izdienas pensijas piešķiršanu izlemj, pamatojoties uz Iekšlietu ministrijas sistēmas iestādes sniegto informāciju par darbinieka atvaļināšanu, tostarp par atvaļināšanas iemeslu un datumu, minētos apstākļus nepārvērtējot.

[5.7] Pieteicējs iebilst, ka aģentūra pārsūdzētajā lēmumā netieši atsaukusies uz pieteicēja atvaļināšanas iemeslu, lai gan normatīvie akti neparedz vērtēt minēto apstākli, izlemjot jautājumu par izdienas pensijas piešķiršanu.

Minētais pieteicēja iebildums nav pamatots. Atvaļināšanas pamatam var būt tiesiska nozīme, ja persona tiek atvaļināta no dienesta veselības stāvokļa vai darbinieku skaita samazināšanas dēļ (Izdienas pensiju likuma 2.panta pirmās daļas 2.punkts). Aģentūra sākotnējā lēmumā vērtējusi, vai pieteicējs atbilst kādam no Izdienas pensiju likuma 2.panta pirmajā daļā norādītajiem gadījumiem, kad personai ir tiesības uz izdienas pensiju. Līdz ar to aģentūra ir nevis pārvērtējusi atvaļināšanas pamatu, bet gan noskaidrojusi, vai pieteicēja gadījumā atvaļināšanas pamats ir tāds, kas ļauj pretendēt uz izdienas pensiju, arī nesasniedzot 50 gadu vecumu, kā tas ir Izdienas pensiju likuma 2.panta pirmās daļas 2.punkta gadījumā. Arī pārsūdzētajā lēmumā aģentūra nav pārvērtējusi pieteicēja atvaļināšanas iemeslu, bet gan tikai norādījusi, ka, nepiekrītot atbrīvošanas datumam un iemeslam, pieteicējam bija tiesības likumā noteiktajā kārtībā iebilst pret to un ka aģentūrai nav pamata veikt apsvērumus par personas atbrīvošanas datumu un iemeslu. Tādējādi arī šajā gadījumā aģentūra nav tieši vai netieši pārvērtējusi pieteicēja atvaļināšanas pamatu.

[5.8] Pieteikumā izteikti iebildumi pret lēmuma izdošanas procesā pieļauto procesuālo pārkāpumu – adresāta viedokļa nenoskaidrošanu. No lietas materiāliem neizriet, ka aģentūra pirms nelabvēlīgā sākotnējā lēmuma pieņemšanas būtu uzklausījusi pieteicēju, tostarp attiecībā uz pieteicēja atvaļināšanas datumu.

Vienlaikus uzsverams, ka procesuāli pārkāpumi var būt gan būtiski, gan nebūtiski. To būtiskums nosakāms, pamatojoties uz izvērtējumu par to, vai attiecīgais pārkāpums varēja vai nevarēja ietekmēt lietas izskatīšanas rezultātu.

Konkrētajā gadījumā pieteicējs tika uzklausīts apstrīdēšanas procesā, turklāt pieteicējs nav norādījis tādus apstākļus, kas liecinātu, ka, uzklausot pieteicēju pirms sākotnējā lēmuma pieņemšanas, aģentūra būtu izdevusi labvēlīgu administratīvo aktu. Lai arī aģentūra pārsūdzētajā lēmumā tiešām ir norādījusi, ka tās rīcībā nav ziņu par to, vai pieteicējs ir izmantojis tiesības iebilst pret lēmumu, ar kuru tika atvaļināts no dienesta, minētais nav pamats secinājumam, ka, esot šai informācijai aģentūras rīcībā, administratīvā procesa iznākums būtu citādāks. Proti, kā iepriekš ir norādīts, strīds par pieteicēja atvaļināšanu no dienesta uz konkrētās lietas izskatīšanas brīdi vēl nav noslēdzies, tādēļ ne iestādei, ne arī šobrīd tiesai nav pamata uzskatīt, ka pieteicējs būtu atvaļināts no dienesta kādā citā datumā.

Ņemot vērā minēto, kā arī to, ka konkrētajā gadījumā iestādei bija jāizdod obligātais administratīvais akts, informācija par to, vai pieteicējs ir pārsūdzējis lēmumu, ar kuru tika atvaļināts no dienesta, un attiecīgi arī tās nepieprasīšana nevarēja ietekmēt izskatīšanas rezultātu.

Pieteicējs nav norādījis citus apstākļus, kuru nenoskaidrošana būtu varējusi ietekmēt lietas iznākumu iestādē.

Turklāt konkrētajā lietā tiek skatīts nevis prasījums par administratīvā akta atcelšanu (atzīšanu par prettiesisku), bet prasījums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, kur tiesai ir jāpārbauda, vai pastāv tiesību normās minētie priekšnoteikumi privātpersonas prasītā labuma piešķiršanai. Līdz ar to nebūtisks procesuāls pārkāpums administratīvajā procesā iestādē pats par sevi nav pamats labvēlīga administratīvā akta izdošanai pieteicējam.

[5.9] Pieteicēja iebildumi par vispārējo tiesību principu pārkāpumiem ir pārāk vispārīgi, tādēļ tie netiek vērtēti.

[5.10] Apkopojot norādīto, konkrētajos faktiskajos apstākļos pieteicējs neatbilst Izdienas pensijas likuma 2.panta pirmās daļas 1.punktā noteiktajiem kritērijiem, tādēļ nepastāv priekšnoteikumi pieteicējam labvēlīga administratīvā akta izdošanai.

[6] Par Administratīvās rajona tiesas 2020.gada 19.oktobra spriedumu pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību, atsaucoties uz jau pieteikumā minētajiem argumentiem un papildus norādot turpmāko.

[6.1] Tiesa nav vērtējusi izskatāmās situācijas unikalitāti un to, ka tā ir saistīta ar normatīvajos aktos noteiktajām sociālajām garantijām. Situācijas nepietiekamas izpratnes rezultātā nav pilnvērtīgi novērtēti lietas faktiskie apstākļi, nav veikta

korekta materiālo tiesību normu piemērošana, nav ņemti vērā visi argumenti un būtiskie jautājumi nav izvērtēti korekti.

[6.2] Tiesa ir norādījusi uz izdienas pensiju mērķi un būtību, tomēr vēlāk nav pieturējusies pie tā, kā arī nav vērtējusi normatīvos aktus, veicot to interpretāciju caur sociālo prizmu. Ņemot vērā izdienas pensijas kompensējošo raksturu, nebūtu kļūdaini uzskatīt, lai motivētu personas veikt dienesta pienākumus, personām ir iespēja „uzkrāt" vēlāk saņemamu kompensāciju, kas tiek izmaksāta izdienas pensijas formā pēc dienesta attiecību izbeigšanas. Tā kā pieteicējs faktiski izdienēja visas dienas līdz 50 gadu vecuma sasniegšanai, pieteicējs ir nopelnījis likumdevējs noteikto kompensāciju – izdienas pensiju. Tomēr tiesa šo apstākli nav vērtējusi, tādējādi neveicot tiesību normu sistēmisko un teleoloģisko interpretāciju, bet gan tikai gramatisko interpretāciju, kas ir novedis pie tiesību normu nepilnīgas izpratnes. Galvenais uzsvars tiesību normu interpretācijā jāliek tieši uz jautājuma būtību – tiesībām uz likumdevēja noteikto sociālo garantiju. Līdz ar to jāvērtē nevis formālu kritēriju iestāšanās, bet tas, vai persona izdienas pensiju pēc būtības ir nopelnījusi.

[6.3] Tiesas atruna par vecuma aprēķināšanas metodikas vispārināšanu ir nepamatota, jo apliecina, ka tiesa nav vērtējusi šo gadījumu kopumā un ievērojot sociālo garantiju raksturīgās iezīmes.

[6.4] Tas, ka tiesa ir vispārīgi noraidījusi pieteicēja argumentāciju par līdzšinējās tiesu prakses pārvērtēšanu, nesakrīt ar spriedumā norādīto izdienas pensiju mērķi un būtību.

[6.5] Administratīvā procesa likuma 5. un 8.pantā noteikto administratīvā procesa pamatprincipu pārkāpums izpaužas kā privātpersonas interešu ignorēšana, veicot lietas faktisko apstākļu novērtēšanu, kā arī nepilnīga tiesību normu interpretācijas veikšana, veicot tiesību normu interpretāciju formāli – tikai ar gramatiskās iztulkošanas metodi. Ņemot vērā, ka administratīvajā procesā darbojas objektīvās izmeklēšanas princips, tiesas norāde, ka tā nevērtē tiesību principu pārkāpumus to vispārīgās pieminēšanas dēļ, ir nepamatota. Tieši principu ievērošanas neizvērtēšana ir novedusi pie nepareiza sprieduma taisīšanas.

[7] Aģentūra rakstveida paskaidrojumā apelācijas sūdzību uzskata par nepamatotu, norādot turpmākos apsvērumus.

[7.1] Pieteicēja izpratne par 50 gadu vecuma sasniegšanu ir tiesiski nepamatota un nekorekta. Konkrētā situācija nav unikāls gadījums, jo pieteicējs nav vienīgā persona, kurai dzimšanas diena iekritusi nedēļas brīvdienā vai svētku dienā, sasniedzot vecumu izdienas pensijas piešķiršanai. Par pieteicēja atvaļināšanu no dienesta ir lēmusi Valsts policija. Tas, ka pieteicējs ir atvaļināts vienu dienu pirms 50 gadu vecuma sasniegšanas, liecina par neatliekamu iemeslu, kura dēļ palikšana dienestā ir nepieļaujama. Tas, ka pieteicējam atvaļināšanas diena, piemērojot disciplinārsodu, ir tikai vienu dienu pirms 50 gadu vecuma sasniegšanas, nevar būt par iemeslu tam, lai 50 gadu vecumu šajā lietā noteiktu citādi un atvaļināšanas datumam nebūtu tiesiskas nozīmes.

[7.2] Pieteicēja mērķis ir panākt, lai tiktu mainīta tiesību normu interpretācija par vecuma iestāšanos, kas dod tiesības uz izdienas pensiju, neatkarīgi no atbrīvošanas iemesla, jo pieteicējs nav piekritis tiesvedības apturēšanai, kamēr nav pabeigta administratīvās lietas Nr.A420286019 izskatīšana. Tā kā pieteicējs ir pārsūdzējis lēmumu par atvaļināšanu no dienesta, bet aģentūras kompetencē ir izskatīt personas tiesības uz izdienas pensiju atkarībā no izdienas stāža un atvaļināšanas no dienesta datuma, aģentūras ieskatā šīs lietas izskatīšana ir atkarīga no rezultāta administratīvajā lietā Nr.A420286019.

[7.3] Lai arī atbilstoši gramatiskajai tiesību normu interpretācijas metodei tiesības uz izdienas pensiju nav liegtas, tomēr pensijas piešķiršana šādos gadījumos neatbilst izdienas pensijas mērķim un būtībai. Citu resoru izdienas pensiju regulējošajās tiesību normās, kas ir jaunākas par izskatāmajā lietā piemērojamo likumu, ir noteikts, ka tiesību uz izdienas pensiju nav personām, kuras atvaļinātas disciplinārsoda dēļ.

**Motīvu daļa**

[8] Rakstveida procesā pārbaudījusi lietas materiālus un novērtējusi lietā esošos pierādījumus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka apelācijas sūdzība nav pamatota un pieteikums ir noraidāms.

[9] Izvērtējusi pirmās instances tiesas sprieduma pamatojumu kopsakarā ar procesa dalībnieku sniegtajiem paskaidrojumiem un pieteicēja pieteikumā un apelācijas sūdzībā ietvertajiem argumentiem, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa ir pareizi konstatējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, piemērojusi atbilstošās tiesību normas un pareizi tās interpretējusi, pirmās instances tiesas izdarītie secinājumi ir pareizi un pietiekami, tādēļ apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai, atzīstot pirmās instances tiesas spriedumā sniegto pamatojumu par pilnībā pietiekamu (sk. *šā sprieduma 5.punktu*), un atkārtoti izvērstāku argumentu izklāstu nenorāda.

[10] Pirmās instances tiesa, pretēji apelācijas sūdzībā norādītajam, ir pilnvērtīgi novērtējusi lietas faktiskos apstākļus un pareizi interpretējusi piemērojamās normas, sniedzot atbildes uz visiem lietas izskatīšanai būtiskajiem jautājumiem. Pirmās instances tiesas veiktā tiesību normu interpretācija atbilst stabilai tiesu praksei, un apgabaltiesa konkrētajā gadījumā nesaskata pamatu no tās atkāpties. Pieteicēja situācija nav unikāla vai netipiska. Pieteicējs uz atvaļināšanas no dienesta dienu nebija sasniedzis 50 gadu vecumu, un ne iestādei, ne tiesai nav pamata, tostarp pārvērtējot līdzšinējo praksi un vispārzināmas personas vecuma noteikšanas metodes, konstatēt pretējo tikai tāpēc, ka pieteicējs šo vecumu sasniedza nākamajā dienā. Tādējādi pieteicējs neatbilst tiesību normās noteiktajiem priekšnoteikumiem izdienas pensijas piešķiršanai, un nav konstatējams, ka tas būtu pretrunā izdienas pensiju mērķim un būtībai. Tieši pretēji – izdienas pensiju mērķim un

būtībai neatbilstu situācija, kad personai tiktu piešķirta izdienas pensija situācijā, kad attiecībā uz personu neizpildās tiesību normās ietvertie priekšnoteikumi tās piešķiršanai.

Apgabaltiesa arī nekonstatē pieteicēja norādīto administratīvā procesa principu pārkāpumus. Tas, ka konkrētajā gadījumā, neizpildoties tiesību normā minētajiem priekšnoteikumiem, pieteicējam objektīvi nepienākas tas labums, kura dēļ viņš ir vērsies iestādē un tiesā, nenozīmē, ka ir pārkāpts privātpersonu tiesību ievērošanas princips. Šis princips negarantē privātpersonai labvēlīgu un vēlamu iznākumu ikvienā tiesiskajā strīdā vai jautājumā. Privātpersonas tiesību ievērošanas princips paredz vienīgi ar tiesību normām aizsargātu privātpersonas tiesību un interešu aizsardzības veicināšanu. Proti, ar šo principu nevar pamatot lemšanu par labu privātpersonai, ja tai labvēlīgs konkrētās situācijas risinājums neizriet no tiesību normām (*Senāta 2019.gada 27.jūnija lēmuma lietā Nr.SKA-545/2019 (A420190716) 2.punkts, 2019.gada 8.marta lēmuma lietā Nr.SKA-1144/2019 4.punkts*). Tāpat apgabaltiesa nekonstatē, ka lietā nebūtu ievērots tiesību normu saprātīgas piemērošanas princips. Lietā piemēroto tiesību normu interpretācija ir balstīta uz tiesu praksi par to, ka 50 gadu vecumam, kas nepieciešams izdienas pensijas piešķiršanai saskaņā ar Izdienas pensiju likuma 2.panta pirmās daļas 1.punktu, jābūt sasniegtam atvaļināšanas no dienesta brīdī, nevis turpmākajā laika periodā, un šī tiesu praksē nostiprinātā interpretācija ir veidojusies, izmantojot dažādu interpretācijas metožu palīdzību (arī vēsturisko, sistēmisko un teleoloģisko), un to par pareizu (taisnīgāko un lietderīgāko) ir atzinis arī Senāts (*Senāta 2019.gada 18.decembra sprieduma lietā Nr.SKA-969/2019 (A420212717) 8.punkts kopsakarā ar Administratīvās apgabaltiesas un Administratīvās rajona tiesas spriedumiem minētajā lietā*). Tādējādi nav pamatota pieteicēja norāde par nepilnīgu tiesību normu interpretāciju, izmantojot tikai gramatisko iztulkošanas metodi. Tāpat nav konstatējami arī demokrātiskās iekārtas principa un samērīguma principa pārkāpumi. Visas sabiedrības interesēs ir tas, lai valsts budžeta, no kura tiek izmaksātas ne tikai Iekšlietu ministrijas sistēmas darbinieku ar speciālajām dienesta pakāpēm izdienas pensijas, līdzekļi tiktu izmantoti pamatoti un atbilstoši tiesību normās noteiktajam. Ņemot vērā minēto, lietā ir ievēroti visi pieteicēja norādītie administratīvā procesa principi, bet tas, ka iestādes lēmumā nav atsevišķi norādīts visu iespējamo tiesību principu izvērtējums, nenozīmē, ka tāds nav veikts un iestādes izdarītie secinājumi būtu tiem pretrunā.

[11] Kopumā no pieteikumā un apelācijas sūdzībā norādītā secināms, ka pieteicējam ir atšķirīgs viedoklis par piemērojamo tiesību normu interpretāciju un uz tā pamata izdarītajiem iestādes un tiesas secinājumiem. Taču tas, ka pieteicējs nepiekrīt iestādes un tiesas izdarītājiem secinājumiem, nepastāvot objektīvam pamatam tos apšaubīt, nenozīmē, ka šie secinājumi ir nepareizi un kļūdaini vai ka lieta nav izskatīta korekti.

**Rezolutīvā daļa**

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

**nosprieda**

noraidīt /pers. A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru /pers. A/ tiktu piešķirta izdienas pensija.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente S.Kanenberga

Tiesneses I.Juhņeviča-Knoka

I.Meldere